

Утверждаю:

Председатель

педагогического совета

Келлер Ф.Н.

Протокол №1 от 29.08.2024

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған
сыныптары үшін «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2018 жылғы 20 қыркүйектегі
№ 469 бұйрығына 72-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 512- қосымша

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған
сыныптары үшін «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)

1 - тарау. Жалпы ережелер

1. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған 5-10 сыныптары үшін «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың тілдік базасын кеңейту, сөйлеу тілінің дамуындағы кемістіктердің орнын толтыру; грамматикалық және орфографиялық материалдарды практикалық түрде меңгеру; сөйлеу тілін қарым-қатынас құралы ретінде, танымдық әрекетті түзету және мектептен кейін бейімделуін жеңілдету әдісі ретінде қалыптастыру.

3. Негізгі оқыту міндеттері:

- 1) грамматика бойынша толыққанды білім жүйесін беру;
- 2) білім алушылардың танымдық әрекетіндегі кемістіктерінің орнын толтыруға ықпал ету, жағымды эмоционалды-еріктік және тұлғалық қасиеттерді қалыптастыру;
- 3) білім алушылардың сөйлеу тілін дамыту;
- 4) сөздік қорын байыту және қолданатын грамматикалық құралдар аясын кеңейту;
- 5) сөз байлығын дамыту, жетілдіру;
- 6) сұрақтарға жауап беріп, диалог жүргізу;
- 7) ауызша және жазбаша байланыстырып сөйлеу тілін қолдануға үйрету;
- 8) білім алушылардың деңгейіне сәйкес мәтінді дұрыс және саналы оқуға үйрету;
- 9) тілдің дыбыстық құрамы, грамматика бойынша қарапайым мәліметтер емле ережелері негізінде сауатты жазу дағдыларын қалыптастыру;

10) өз ойларын ауызша және жазбаша түрде дұрыс және бірізді жеткізуге үйрету;

11) сабақтарға қызығушылығын арттыру, құрдастармен және ересектермен өзара әрекеттесуге үйрету.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

4. Оқу процесін ұйымдастыруға арналған педагогикалық тәсілдердің іске асырылуы жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушылардың арнайы оқу қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған арнайы білім беру принциптеріне негізделген:

1) жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушылардың даму ерекшеліктері мен дайындық деңгейіне білім беру жүйесінің бейімділігі принципі;

2) жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларды оқытудың түзеу-дамытушылық бағыты, оның ерекше білімдік қажеттіліктері ескеріле отырып, оқу ісінің арнайы тәсілдері және әдістері арқылы жүзеге асырылады;

3) оқытудың әлеуметтік-бейімдеу бағытты тұлғаның бейімделмеушілігін жеңу немесе азайтуды білдіреді; білім алушылардың әлеуметтік өмірге қатысулары үшін қажетті тәртіп пен өмірлік нормаларының меңгерілуі бойынша арнайы жұмыстар қарастырылады;

4) білім берудегі әрекеттік ықпал ету ақыл-ой кемістігі бар білім алушының тұлғасын дамыту ерекшелігін ескере отырып білім берудің негізгі заңдылықтары мен құрылымын айқындайтын психологиялық ғылымның теориялық қағидаларына негізделеді. Ақыл-ой кемістігі бар білім алушының тұлғасын дамыту олар жасай алатын әрекетті (заттық-практикалық және оқу) ұйымдастыру сипатымен анықталатындығын мойындауға құрылады;

5) оқытудың практикалық бағыттылығы оқылатын материал мен білім алушылардың практикалық әрекетімен арасындағы өзара тығыз байланысты анықтауды, практикалық-бағдарлық міндеттерді шешу үшін маңызды білім мен біліктерді қалыптастыруды білдіреді;

6) ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға саралап және даралап ықпал ету бағдарлама мазмұнын меңгеру мүмкіндіктерінің әркелкілігінен, әр түрлі типологиялық ерекшеліктері оқу материалын меңгеруде және алынатын білім, білік және дағдылардың сапасынан көрінетін ерекше білім беруге қажеттіліктерін есепке алуды қарастырады. Зерде бұзылыстары бар білім алушылар үшін білім беру процесі 4 типологиялық топты құрайтын педагогикалық жіктелу негізінде іске асырылады (В.В.Воронкова бойынша): әрбір типологиялық топ үшін педагог олардың мүмкіндіктеріне сәйкес, қолжетімді күрделілік пен көлемін ескере отырып, оқу материалының мазмұнын тандап алады; оқу жұмысының қарқыны, оқушылардың дербестігі, оқыту тәсілдері мен әдістері түрлендіріледі. Білім алушылардың топтарға

бөлінуі шартты және қозғалмалы. Жіктемелі тәсіл оқытудың жекеленуімен толықтырылады;

7) оқу және практикалық әрекетті арнайы педагогикалық басшылық ету қажеттілігі жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушылардың төмен танымдық белсенділігі мен ойлаудың талдау және жалпылау қызметінің әлсіздігіне байланысты болады. Мұғалім білім алушылардың танымдық-оқу әрекетін олардың жеке білім алу мүмкіндіктеріне сәйкес ұйымдастырып бағыттайды.

5. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушылардың оқу материалын меңгеру нәтижелерін бағалау нормалары бағдарламада көрсетілген мақсатты тұжырымға негізделген және білім алушылардың оқу жетістіктерін тексеру мен бағалауды ұйымдастыру кезінде бірыңғай тәсілдерді іске асыруға бағытталған.

6. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушылардың жетістіктеріне баға беру ішкі бағалау тәсілдерімен жүзеге асырылады. Мұғалім Бағдарламаны меңгеру нәтижелерін сабақтарда білім беру барысында бағалайды. Педагог бақылаушы бағалау әрекетін жүйелі түрде қолданады.

7. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларды оқыту нәтижелілігін бағалау ағымдағы (әр сабақтың) және қорытынды бақылау түрінде болады.

8. Ағымдағы бақылау білім алушының әрекетін сабақта бақылау, тәжірибелік және дербес жұмыстарын талдау, әрекеттің ұжымдық түрлері көмегімен іске асырылады. Әр сабақтық бақылау оқу процесінің сапасын қамтамасыз ету үшін педагог қолданатын оқыту мазмұны мен әдістерін түзету мақсатында жүргізіледі. Бұндай бақылау білім алушыларға қатысты ынталандырушы және тәрбиелеуші сипатқа ие.

9. Мерзімді бақылау бағдарлама тақырыбы мен бөлімін зерделеп болған соң жүргізіледі. Нақты тақырып шеңберіндегі оқу материалын зерделеу нәтижелері білім алушыларда типологиялық топтар әркелкі болады. 1-типологиялық топ (В.В. Воронкова бойынша) білім алушылары оқу материалы бойынша білімдерді қолдану деңгейінде меңгергенін көрсетеді. 2-типологиялық топ білім алушылары тақырыптың негізгі мазмұнын түсінгенін көрсетеді. 3-типологиялық топ білім алушылары тану деңгейінде материалды игере алады және өз білімдерін өзекті етуде мұғалім көмегін талап етеді. 4-типологиялық топ білім алушылары олардың жетістіктерін бағалауды іске асыру шеңберіндегі жеке бағдарлама бойынша білім алады.

10. Қорытынды бақылау жартыжылдық және жылдың соңында жүргізіледі. Педагог әрбір білім алушының даму динамикасы мен табыстылығын талдайды. Мониторинг нәтижелері білім алушылардың жетістіктерінің жиынтық картасында тіркеледі.

11. Бағалау рәсімінің көмегімен педагог алатын ақпарат дағдылар мен біліктерді меңгеру процесінде туындайтын қиындықтарға уақытылы және дұрыс әрекеттесуге мүмкіндік береді. Педагог білім алушыларға жеке көмектің мазмұны мен тәсілдерін негіздеп анықтайды.

12. Байланыстырылған жазбаша тіл мен іскерлік хаттар бойынша тапсырмалар оқу пәнінің бағдарламалық материалын оқыту процесінде беріледі.

13. Оқыту пәннің мазмұнымен және құрылымымен анықталатын түзетушілік және практикалық бағытта болады. Бағдарламалық материалдың түзетушілік бағыты, ең алдымен, балалардың тілдік даму саласында көрінеді.

14. Әрбір ақыл-ой кемістігі бар білім алушының оқу материалын жеке қарқында және көлемде меңгеру мен дамыту құқығын іске асыра отырып, мұғалім әр тақырыпты, бөлімді оқыту үшін қажетті уақытты өздігінен анықтайды.

15. Оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру үшін пән бойынша сабақ сәйкес көрнекі және дидактикалық материалмен қамтамасыз етіледі.

16. Сыныптағы жиһаз түрлі формада (жеке, жұптық және топтық) және түрде жұмыстарды жүргізу мақсатында жеңіл түрде қозғалмалы болуы керек. Білім алушылардың жұмыстарын көрмеге қою және көрнекі құралдар үшін кітап сөрелері мен стендтері ойластырылады.

3-тарау. «Қазақ тілі» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

17. «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 4 сағат, оқу жылында – 136 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;
- 4) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;
- 6) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

18. «Қазақ тілі» оқу пәнінің мазмұны:

1) бағдарлама концентрлік жүйе бойынша құрастырылған, яғни өткен тақырыптар қайталанып, тереңдетіліп кеңейтіліп білім алушылардың білімі жүйеленіп отырады;

2) білім алушылардың өзіне тән қабілеттері мен мүмкіндіктеріне қарай мұғалімдер оқу материалдарын білімалушының қабылдау деңгейіне байланысты жеңілдетіп беруге мұқтаж болады;

3) сыныптағы білім алушылардың мүмкіндіктері мен ерекше оқыту қажеттілігіне байланысты тақырыпты меңгеруге қажет сағат санын мұғалім өзі анықтап, жоспарлайды.

19. Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) 1-бөлім «Тыңдалым және айтылым»;
- 2) 2-бөлім «Оқылым»;
- 3) 3-бөлім «Жазылым»;
- 4) 4-бөлім «Тілдік нормаларды қолдану».

20. «Тыңдалым және айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дыбыс және әріп;
- 2) буын;
- 3) сөз;
- 4) сөз құрамы;
- 5) сөз таптары;
- 6) сөйлем;
- 7) байланыстырып сөйлеу;
- 8) қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру.

21. «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ақпаратты түсіну;
- 2) мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу;
- 3) мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату;
- 4) оқылым стратегияларын қолдану;
- 5) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.

22. «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жазу дағдыларын қалыптастыру;
- 2) әртүрлі жазба жұмыстарын ұсыну;
- 3) іскерлік хат жазу.

23. «Тілдік нормаларды қолдану» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) орфографиялық нормаларды сақтау;
- 2) орфоэпиялық нормаларды сақтау;
- 3) пунктуациялық нормаларды сақтау.

24. 5-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дыбыс және әріп: дауыссыз және дауысты; жуан, жіңішке дауысты дыбыстар; қатаң, ұяң, үнді дауыссыздар; «и» дыбысы; и, й әріптерінің емлесі;

буын: буынның түрлері; ашық және бітеу буынның анықтамасы;

сөз: сөз туралы түсінік; сөздің лексикалық мағынасы; мәндес сөздер мағынасы; бір-біріне қарама-қайшы сөздер; көп мағыналы сөздер туралы түсінік;

сөз құрамы: түбір және қосымша, олардың айырмашылығы; қосымшаның жұрнақ, жалғау болып екіге бөлінуі, өзіндік белгілері; түбір сөзбен туынды сөздер;

сөз таптары: сөз таптары туралы жалпы түсінік, зат есім, оның мағынасы; жалқы есім және жалпы есім; зат есімнің жекеше, көпше түрлері, олардың анықтамасы. көптік жалғаулары; зат есімнің септелуі туралы жалпы түсінік; септік жалғауларының сұрақтарын қою арқылы зат есімді өзгерту;

етістік, анықтамасы, сұрақтары; дара (негізгі) және күрделі етістіктерді ажырату;

сөйлем: сөйлем мүшелері: тұрлаулы және тұрлаусыз мүшелері, олардың байланысы; жалаң және жайылма сөйлем, анықтамасы; жалаң мен жайылма сөйлемді ажырата білу;

байланыстырып сөйлеу: әр түрлі мәтін түрлерін аңғарту: әңгімелеу,

сипаттау, талқылау; сұрақ бойынша сөйлем немесе әңгіме құрастыру; әртүрлі тақырып бойынша тірек сөздер пайдалана отырып әңгіме құру;

қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру: мектепте, сыныпта, асханада өзін ұстау ережелерін білу, орындау; үлкендермен сөйлесу мәдениетін білу;

2) оқылым: мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну; белгілі тақырып бойынша жұппен жұмыс тәсілі арқылы бір-біріне сұрақ қойып, жауап беру; мұғалімнің көмегімен түрлі жанрдағы мәтіндерді ажырата білу (хабарлама, жарнама, хат); мәтінді түсініп, дұрыс оқу; іштей оқу; мұғалімнің көмегімен балалар энциклопедиясынан қажетті ақпаратты ала білу;

3) жазылым: оқулықтағы жазба жұмыстарын орындай білу; мұғалім ұсынған жоспар бойынша мазмұндама жазу; сурет бойынша әңгіме құрастыру, жазу; 40-45 сөзден тұратын диктант жаза білу; туыстарына, достарына хат жазу, конвертке мекен-жайын дұрыс жазу;

4) тілдік нормаларды қолдану: тақырып бойынша бас әріппен жазылатын атауларды орфографиялық нормаға сай жазу; екпіннің түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану; сөйлем түрлерін айтылу мақсатына қарай ажырату және сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ, леп белгісі) қолдану.

25. 6-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дыбыс және әріп: дауыссыз және дауысты; жуан, жіңішке дауысты дыбыстар; қатаң, ұяң, үнді дауыссыздар; «э» дыбысы. э-е дыбыстарын салыстыру. Дыбысталу ерекшеліктері; «в» дыбысы, в-б дыбыстарын салыстыру; «в» дыбысына қатысты сөздердің емлесін меңгеру; ф-п дыбыстарын салыстыру, дыбысталу ерекшеліктері; х, һ дыбыстары, дыбысталу ерекшеліктері, «х, һ» дыбыстарын өзара және қ дыбысымен салыстыру; «ц» дыбысы. ц-с дыбыстарын салыстыру; «ч, щ» дыбыстары, олардың дыбысталу ерекшеліктері;

буын: дыбыс үндестігі туралы түсінік, дыбыстардың бір-біріне әсер етіп өзгеруі; буын үндестігі туралы түсінік, сөздің түбіріндегі дауысты дыбыс қосымшалардың жуан немесе жіңішке болуына ықпал ететінін түсіну;

сөз: дара, күрделі сөз туралы түсінік; біріккен сөз анықтамасы, жиі кездесетін түрлері; кісі аттарын білдіретін біріккен сөздер және олардың емлесі; жер-су және үй жануарларының атын білдіретін біріккен сөздер, олардың емлесі;

сөз құрамы: түбірлес сөздер туралы түсінік, анықтамасы; бір түбірден тараған сөздер; қосымшалардың емлесі; қосымша жалғанғанда түбір сөздің өзгермеуі, қосымшалардың сөздегі соңғы буынмен үндесіп жалғасуы;

сөз таптары: зат есім, негізгі зат есім, оның анықтамасы; туынды зат есім, оның анықтамасы; туынды зат есім жасайтын жұрнақтар; септік жалғаулардың емлесі, жалғауларды тәжірибе жүзінде (үлгі, сұрақ бойынша) меңгеру;

сын есім: сын есімнің мағынасы, сұрақтары; жай шырайдың анықтамасы; салыстырмалы шырайдың анықтамасы; негізгі және туынды сын есім;

сөйлем: тұрлаусыз мүшелер, анықтауыш, пысықтауыш, толықтауыш; сөйлемдегі сөздердің байланысы; сөйлемнің дара және күрделі мүшелері, сөйлемдерді сөйлем мүшелеріне талдау;

байланыстырып сөйлеу: ретсіз берілген сөздерден мәтінді ретімен қайта құру; басталған әңгімені жалғастырып, аяқтау; сурет бойынша әңгімені жалғастырып, аяқтау;

қазақ тілінің этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру: мектепте, сыныпта, асханада өзін ұстау ережелерін білу, орындау

2) оқылым: мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну; мәтіннің мазмұны бойынша өзбетімен қарапайым және нақты сұрақ қою, сұраққа жауап беру; хабарландыру, хат, жеделхат, жарнама нұсқаулықтың құрылымы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; дауыстап, түсініп оқу; іштей оқу; мұғалімнің көмегімен энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу;

3) жазылым: «э, ф, ч, щ» дыбыстарына қатысты сөздердің жазылуын меңгеру; оқулықтағы жазба жұмыстарын орындай білу; 40-45 сөзден тұратын диктант жаза білу; іс-қағаздарды (хабарландыру, жұмысқа алу өтініші, жеделхат) жазу, түбіртек (суға, телефонға, газға) толтыруға жаттықтыру;

4) тілдік нормаларды қолдану: түбір сөздегі дауысты және дауыссыз сөздердің жазылуын тексере білу; екіпіннің түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану; сөйлем түрлерін айтылу мақсатына қарай ажырату және сәйкес тыныс белгілерін қолдану.

26. 7-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дыбыс және әріп: дауысты және дауыссыз дыбыстар түрлерін ажырату, дыбыстық талдау жасау;

буын: буынның түрлерін ажырата білу (ашық, тұйық, бітеу); сөздерді буынға бөлу;

сөз: түбір сөз, туынды сөз. туынды сөз жасайтын жұрнақтар; түбір сөз бен туынды сөзді салыстыру, олардың айырмашылығын білу; туынды, түбірлес сөздерді еске түсіріп, оларды талдай білу;

сөз құрамы: сөз құрамына талдау жүргізу; қосымша түрлерін білу, ажырату, дұрыс қолдануға жаттықтыру; жұрнақ және оның түрлерін ажырату; жалғау және оның түрлерін ажырату;

сөз таптары: сан есім. сан есімнің анықтамасы; есептік және реттік сан есімдерді ажырату. сұрақ қою (неше? нешінші?); етістік, етістіктің анықтамасы; зат есімнің орнына қажет есімдікті қойып, айта білу;

сөйлем: жай сөйлем, жайылма сөйлем; сөйлемнің тұрлаулы, тұрлаусыз мүшелері; бірыңғай мүшелерінің интонациясы, тыныс белгілері; бірыңғай мүшелермен сөйлем құрау, талдау; жай сөйлем мен құрмалас сөйлем; оларды өзара салыстыру, ерекшеліктерін байқату, меңгерту; үлгі және сызба бойынша сөйлем құрату; қаратпа және қыстырма сөз, олардың тыныс белгілері;

байланыстырып сөйлеу: саяхат кезінде көргендері туралы әңгіме құрау; оқыған шығармалар бойынша пікір айтуға машықтандырып, дәлелдей, қорытынды жасай білу; диалогтық сөйлеу тілін дамыту;

қазақ тілінің этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру: мектепте, сыныпта, асханада, көлікте, аулада өзін ұстау ережелерін білу, орындау;

2) оқылым: мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау; мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру; қолхат, өтініш, сауалнаманың құрылымы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату;

3) жазылым: сын есімді қолданып заттарға сипаттама жаза білу; мазмұндама жазу барысында пікір айтуға машықтандырып, дәлелдей, қорытынды жасай білу; оқыған шығармалар, сурет бойынша шығарма жазу; саяхат кезінде көргендері, алған әсерлері, іс-әрекеттері жайында шығарма жазу; 50-55 сөзден тұратын диктант жаза білу; іс-қағаздарды: қабырға газетіне мақала жазу (мазмұндық таңдау, өндірістік практика, мектепте жүргізілген қоғамдық жұмыстар тақырыбында), қолхат, өтініш, сауалнама, өмірбаян толтыруға үйрету; қолхат, өтініш, сауалнама, өмірбаян толтыруға үйрету;

4) тілдік нормаларды қолдану: қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу; екпіннің түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану; төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

27. 8-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дыбыс және әріп: дауысты дыбыстардың түрлерін білу, сөзден оларды ажырату; дауыссыз дыбыстардың түрлерін ажырата білу; сөздерге дыбыстық талдау жасай білу;

буын: буынның түрлерін ажырата білу (ашық, тұйық, бітеу); сөздерді буынға бөлу; тасымалдау ережесін білу; тасымалданбайтын сөздерге мысал келтіру;

сөз: қысқарған сөздер туралы жалпы түсініктер; сөз құрамының бөліктерін білу; шартты белгілерін қолданып, сөз құрамын талдау; біріккен сөздердің анықтамасы, жасалу жолын білу, мысал келтіру; қос сөздердің анықтамасы, түрлерін ажырата білу; қысқарған сөз анықтамасын, емлесін білу, мысалдар келтіру;

сөз құрамы: түбірлес сөздер: әртүрлі сөз таптарына жататын түбірлес сөздер, оларды құрамы бойынша талдау; түбірдің соңғы дыбысы қатаң, ұяң немесе үнді болғанына қарай, оған жалғанатын қосымшаның бірінші дыбысының өзгеруі;

сөз таптары: сан есімнің анықтамасын еске түсіру, мысал келтіру; есептік және реттік сан есімді ажырата білу; сын есімнің шырайларын білу, ажырату; жай (әдемі), салыстырмалы шырай (әдемірек); күшейтпелі шырай, оның емлесі; сілтеу, сұрау, өздік есімдіктер; болымды және болымсыз етістік; болымсыз

етістіктің жасалуы; етістіктің шақтары (өткен, осы, келер), сұрақтарын білу, ажырату; етістіктің жекеше және көпше түрде жіктелу үлгісі;

сөйлем: құрмалас сөйлемдер құрамындағы жай сөйлемдердің байланысу тәсілдерін байқату; салалас құрмалас сөйлемдер туралы түсінік; сабақтас құрмалас сөйлемдер туралы түсінік. олардың тыныс белгілері; төл сөз бен төлеу сөз, олардың тыныс белгілері;

байланыстырып сөйлеу: дұрыс құрылмаған мәтінді қайта құру; басталған әңгімені жалғастырып, аяқтау; тірек сөздер бойынша әңгіме құрау;

қазақ тілінің этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру: әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын меңгеру

2) оқылым: мәтіннен негізгі, қосымша, детальді ақпаратты анықтау, түсіндіру; мәтіннен негізгі ақпаратты анықтауға бағытталған нақтылау сұрақтарын құрастыру; өмірбаян, жеделхат, сенімхат, арыздың құрылымы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; дауыстап, түсініп оқу; мәнерлеп оқу; жүгіртіп оқу; іштей оқу; энциклопедия, сөздік, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпараттарды алу;

3) жазылым: ережелерді сақтап жазу; сөздерді өзгерте отырып шағын мазмұндама жазу; сурет бойынша шығарманы толықтырып жазу; тірек сөздер бойынша әңгіме құрау, жазу; саяхат кезінде көргендері, алған әсері, іс-әрекеттері жайында шығарма жазу; 55-60 сөзден тұратын диктант жаза білу; іс-қағаздарды: хабарландыру, жұмысқа алу өтініші, жеделхат, өмірбаян, қолхат, сенімхат жазуға, түбіртек (суға, телефонға, газға) толтыруға жаттықтыру;

4) тілдік нормаларды қолдану: қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу; сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану; қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсіну, дұрыс қолдану.

28. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дыбыс және әріп: дауысты және дауыссыз дыбыстар; қатаң, ұяң дауыссыздар; дыбыс үндестігі туралы ұғымды қалыптастыру, іс жүзінде байқатып, сөйлеу тәжірибелерінде дұрыс пайдалану; сөздегі дыбыс пен әріп санын, орнын, ретін анықтау;

буын: буын үндестігі туралы ұғымды қалыптастыру, іс жүзінде байқатып, сөйлеу тәжірибелерінде дұрыс пайдалану;

сөз: қысқарған сөздер туралы жалпы түсінік. бұлардың емлесі; мәтіннен қысқарған сөздерді тапқызу;

сөз құрамы: сөз құрамын талдау; қосымшалардың емлесі;

сөз таптары: зат есімнің түрлері; өтілген жалғау түрлерін мәтіннен табу, сөйлеу тәжірибелерінде дұрыс пайдалану; сын есімнің түрлері. олардың емлесі; есімдік: белгісіздік, болымсыздық, жалпылау есімдіктері; жинақтық, топтау, болжамдық, бөлшектік сан есімдер туралы түсінік беру; үстеу туралы түсінік; үстеудің мағыналық топтары: мезгіл, мекен сын (бейне), мақсат, күшейткіш,

себеп-салдар үстеулері; шылау туралы түсінік, олардың мәні; мен (бен, пен) және да (де), та (те), ма (ме), ба (бе), па (пе), үшін, туралы, дейін (шейін) шылаулары; шылаулардың емлесі; одағай сөздер. олардың мағынасы мен емлесімен танысу; еліктеу сөздер туралы түсінік;

сөйлем: сөйлемнің тұрлаулы, тұрлаусыз мүшелері; бірыңғай мүшелі сөйлемдер құрастыру; қаратпа сөйлем, олардың тыныс белгілері; құрмалас сөйлемнің тыныс белгілері; үлгі бойынша, өз бетінше сөйлем құрау; бірыңғай мүшелердің интонациясы, тыныс белгілері; сөйлем соңынан қойылатын тыныс белгілері;

байланыстырып сөйлеу: оқыған кітаптарынан білген, көрген, байқаған мағлұматтарды пайдалана отырып ойын жеткізу;

қазақ тілінің этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру: әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын меңгеру;

2) оқылым: мәтін бойынша берілген ақпаратты интерпретациялау; мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты анықтауға бағытталған нақтылау сұрақтарын құрастыру; өзбетімен түрлі жанрдағы мәтіндерді ажырата білу, мазмұнын түсіну; жүгіртіп оқу; іріктеп оқу; рөлге бөліп оқу; ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді алу;

3) жазылым: шылаулар мен шылау тұлғалас қосымшалардың жазылуы. шылаулардың емлесі; мазмұндама жазу; оқыған кітаптарынан білген, көрген, байқаған мағлұматтарды пайдалана отырып творчестволық шығарма жазу; 60-65 сөзден тұратын диктант жаза білу; іс-қағаздарды: жұмысқа орналасуға байланысты қағаздар (өтініші, өмірбаян, қолхат) жаза білу;

4) тілдік нормаларды қолдану: жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу; сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану; сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

29. 10-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дыбыс және әріп: дауысты және дауыссыз дыбыстар; қатаң, ұяң дауыссыздар. дыбыс, үндестігі туралы білімдерін жетілдіру, іс жүзінде байқатып, сөйлеу тәжірибелерінде дұрыс пайдалану;

буын: буын үндестігі туралы білімдерін жетілдіру, іс жүзінде байқатып, сөйлеу тәжірибелерінде дұрыс пайдалану;

сөз: сөз құрамының бөліктерін білу. шартты белгілерін қолданып, сөз құрамына талдау мен жинақтау жасау;

сөз құрамы: қысқарған сөздерді мәтіннен табу, мағынасын түсіну, іс жүзінде пайдалану; антоним, омоним, синоним сөздерді белсенді сөздікте қолдану;

сөз таптары: зат есімнің сөйлемдегі қызметін білу, сөйлем мүшесіне талдау; сөзжасам дағдыларын бекіту, белсенді сөз қорында қолдану; сан есімнің емлесін, сөйлемдегі қызметін білу; сын есімнің түрлерін білу, шырайларын

ажырату, іс жүзінде қолдану; етістіктің түрлерін ажырата білу, мысалдар келтіру, іс жүзінде қолдану; етістіктің шақтарын дұрыс қолдану, сұрақ қоя білу; есімдіктің түрлерін ажырата білу, мысалдар келтіру, талдай білу; үстеудің түрлерін ажырата білу, ауызша сөйлеу тілінде қолдану; шылауларды қатыстырып сөйлем құрау, ауызша және жазбаша түрде қолдану, емлесін білу; одағай сөзді қатыстырып сөйлемдер құрастыру, емлесін білу; еліктеу сөздерді қатыстырып сөйлемдер құру, емлесін білу, мәтіннен табу;

сөйлем: сөйлемнің түрлерін ажырату; әртүрлі сөйлем құрастыру, сөйлем мүшелеріне талдау, тыныс белгілерін дұрыс қоя білу;

байланыстырып сөйлеу: мәтіндегі кейіпкерлер, олардың іс-әрекеті, себеп-салдар бойынша (неге осылай болды?) сұрақтарға жауап беру, ойын жеткізу;

қазақ тілінің этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру: әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын меңгеру;

2) оқылым: сурет бойынша берілген ақпаратты интерпретациялау; мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру; қазақша ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату; комментарий жасау; іріктеп оқу ; талдап оқу; ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдану;

3) жазылым: пунктуациялық, орфографиялық нормаға сәйкес дұрыс жаза білу; мазмұндама жаза білу; шағын шығарма жаза білу; 70-80 сөзден тұратын диктант жаза білу; өмірбаян, қолхат, өтініш, арыз, құттықтау, түбіртек толтыру;

4) тілдік нормаларды қолдану: тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу; сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану; сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

30. Бағдарламаның мазмұны бөлім бойынша ұйымдастырылған. Бағдарламада оқу мақсаттары төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан сөйлеу әрекеттерінің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.5.1.1. кодында «5» – сынып; «5.1» – дағдылар; «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

31. Күтілетін нәтижелер оқу мақсаттары бойынша көрсетілген:

1) тыңдалым және айтылым:

1-кесте

Дағдылар	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

1.1 Дыбыс және әріп	5.1.1.1 дауыссыз және дауысты дыбыстар 5.1.1.2 жуан, жіңішке дауысты дыбыстар 5.1.1.3 қатаң, ұяң, үнді дауыссыздар (б-п; т-д; р-л; н-ң). Олардың емлесі 5.1.1.4 «и» дыбысы. и-дің дауысты дыбыс екені, бірде жуан, бірде жіңішке болатыны. и-ді дауыссыз й дыбысымен салыстыру и, й әріптерінің емлесі	6.1.1.1 жуан, жіңішке дауысты дыбыстар 6.1.1.2 қатаң, ұяң, үнді дауыссыз дыбыстар 6.1.1.3 «э» дыбысы; э-е дыбыстарын салыстыру. Дыбыстарлу ерекшеліктерін байқау 6.1.1.4 «в» дыбысы. оның ұяң дауысты дыбыс екендігі. в-б дыбыстарын салыстыру «в» дыбысына қатысты сөздердің емлесін меңгерту 6.1.1.5 ф-п дыбыстар	7.1.1.1 дауысты және дауыссыз дыбыстар түрлерін ажырату 7.1.1.2 дыбыстық талдау жасау 7.1.1.3 дыбыстық-әріптік талдау жасау	8.1.1.1 дауысты дыбыстардың түрлерін білу, сөзден оларды ажырату 8.1.1.2 дауыссыз дыбыстардың түрлерін ажырата білу 8.1.1.3 сөздерге дыбыстық талдау жасай білу	9.1.1.1 дауысты және дауыссыз дыбыстар 9.1.1.2 қатаң, ұяң дауыссыздар. 9.1.1.3 дыбыс үндестігі туралы ұғымды қалыптастыру, іс жүзінде байқатып, сөйлеу тәжірибелерінде дұрыс пайдалану 9.1.1.4 сөздегі дыбыспен әріпсанын, орнын, ретін анықтау	10.1.1.1 дауысты және дауыссыз дыбыстар 10.1.1.2 қатаң, ұяң дауыссыздар. дыбыс, үндестігі туралы білімдерін жетілдіру, іс жүзінде байқатып, сөйлеу тәжірибелерінде дұрыс пайдалану
---------------------------	---	---	---	---	---	--

		ын салыстыру, дыбыстал у ерекшеліктерін ажырату 6.1.1.6 х, һ дыбыстары, дыбыстал у ерекшеліктері 6.1.1.7 «х, һ» дыбыстарын өзара және қ дыбысымен салыстыру. Әрқайсысының дыбыстал у ерекшелігін ажырату 6.1.1.8 «ц» дыбысы. ц-с дыбыстарын салыстыру 6.1.1.9 «ч, щ» дыбыстар				
--	--	---	--	--	--	--

		ы, олардың дыбыстал у ерекшелі ктері білу				
1.2 Буын	5.1.2.1 буынны ң түрлері туралы түсінік алу 5.1.2.2 ашық буынны ң анықтам асын білу, мысал келтіру 5.1.2.3 тұйық буынны ң анықтам асын білу, мысалда р келтіру 5.1.2.4 бітеу буынны ң анықтам асын білу, мысалда р келтіру	6.1.2.1 дыбыс үндестігі туралы түсінік. дыбыстар дың бір- біріне әсер етіп өзгеруін іс жүзінде байқату 6.1.2.2 буын үндестігі туралы түсінік, сөздің түбірінде гі дауысты дыбыс қосымша лардың жуан немесе жіңішке болуына ықпал ететінін түсіну	7.1.2.1 буынның түрлерін ажырата білу (ашық, тұйық, бітеу) 7.1.2.2 сөздерді буынға бөлу	8.1.2.1 буынның түрлерін ажырата білу (ашық, тұйық, бітеу) 8.1.2.2 сөздерді буынға бөлу 8.1.2.3 тасымалд ау ережесін білу, тасымалд анбайтын сөздерге мысал келтіру	9.1.2.1 буын үндестіг і туралы ұғымды қалыпта стыру, іс жүзінде байқаты п, сөйлеу тәжіриб елерінде дұрыс пайдала ну	10.1.2.1 буын үндестігі туралы білімдері н жетілдіру , іс жүзінде байқатып , сөйлеу тәжірибе лерінде дұрыс пайдалан у

1.3 Сөз	5.1.3.1 сөз туралы түсінікті кеңейту. 5.1.3.2 сөздің белгілі бір заттың, құбылысты, сынсапаның, қимылдың атауы екенін таныту 5.1.3.3 тілдік мысалдар арқылы сөздің лексикалық мағынасын білдіру 5.1.3.4 мәндес сөздер мағынасы 5.1.3.5 бір-біріне қарама-қайшы сөздер 5.1.3.6 көп мағыналы	6.1.3.1 дара, күрделі сөз туралы түсінік 6.1.3.2 біріккен сөз анықтама, жиі кездесетін түрлері 6.1.3.3 кісі аттарын білдіретін біріккен сөздер және олардың емлесі 6.1.3.4 жер-су және үй жануарларының атын білдіретін біріккен сөздер, олардың емлесі	7.1.3.1 түбір сөз, қосымша, жалғау, жұрнақ 7.1.3.2 туынды сөз. туынды сөз жасайтын жұрнақтар 7.1.3.3 түбір сөз бен туынды сөзді салыстыру, олардың айырмашылығын білу 7.1.3.4 туынды, түбірлес сөздерді еске түсіріп, оларды талдай білу	8.1.3.1 қысқарған сөздер туралы жалпы түсініктеме 8.1.3.2 сөз құрамының бөліктерінің білу 8.1.3.3 шартты белгілерінің қолданылу, сөз құрамына талдау 8.1.3.4 біріккен сөздердің анықтама, жасалу жолын білу, мысал келтіру 8.1.3.5 қос сөздердің анықтама, түрлерін ажырата білу 8.1.3.6 қысқарған сөз анықтама	9.1.3.1 қысқарған сөздер туралы жалпы түсінік. бұлардың емлесі 9.1.3.2 мәтіннен қысқарған сөздерді тапқызу	10.1.3.1 сөз құрамының бөліктерінің білу. шартты белгілерінің қолданылу, сөз құрамына талдау мен жинақтау жасау
---------	--	---	--	---	--	--

	ы сөздер туралы түсінік. Бір сөздің бірнеше мағынада жұмсала тынын аңғарту			сын, емлесін білу, мысалдар келтіру		
1.4 Сөз құрамы	5.1.4.1 түбір және қосымша. олардың бір-бірінен айырмашылығы 5.1.4.2 қосымшаның жұрнақ, жалғау болып екіге бөлінуі. әрқайсысының өзіндік белгілері, қызметі 5.1.4.3 сөздерді сөз құрамына байланысты талдау, түбір	6.1.4.1 түбірлес сөздер туралы түсінік, анықтама сы 6.1.4.2 бір түбірден тараған сөздерді таныту 6.1.4.3 қосымшалардың емлесі. Қосымшанда түбір сөздің өзгермеуі, қосымшалардың сөздегі соңғы буынмен үндесіп жалғасуы	7.1.4.1 сөз құрамына талдау жүргізу 7.1.4.2 қосымша түрлерін білу, ажырату, дұрыс қолдануға жаттықтыру 7.1.4.3 жұрнақ және оның түрлерін ажырату 7.1.3.4 жалғау және оның түрлерін ажырату	8.1.4.1 түбірлес сөздер: әртүрлі сөз таптарын а жататын түбірлес сөздер, оларды құрамы бойынша талдау 8.1.4.2 түбірдің соңғы дыбысы қатаң, ұяң немесе үнді болғанына қарай, оған жалғанатын қосымшаның бірінші дыбысын	9.1.4.1 сөз құрамын талдау 9.1.4.2 қосымшалардың емлесі	10.1.4.1 қысқартылған сөздерді мәтіннен табу, мағынасын түсіну, іс-жүзінде пайдалану 10.1.4.2 антоним, омоним, синоним сөздерді белсенді сөздікте қолдану

	сөзбен туынды сөздерді мысалда р арқылы салысты ру			өзгеруі		
1.5 Сөз таптары	5.1.5.1 сөз таптары туралы жалпы түсінік, зат есім, оның мағынасы 5.1.5.2 жалқы есім және жалпы есім 5.1.5.3 Зат есімнің жекеше, көпше түрлері, олардың анықтам асы, көптік жалғаул ары 5.1.5.4 зат есімнің септелуі туралы жалпы түсінік,	6.1.5.1 зат есім, негізгі зат есім, оның анықтама сы 6.1.5.2 туынды зат есім, оның анықтама сы. туынды зат есім жасайтын жұрнақта р 6.1.5.3 септік жалғаула рдың емлесі. жалғаула рды тәжірибе жүзінде (үлгі, сұрақ бойынша) меңгеру 6.1.5.4 сын есім. сын есімнің	7.1.5.1 зат есім, зат есімнің түрлерін білу, анықтама ларын еске түсіру 7.1.5.2 зат есімнің септелуін еске түсіру, зат есімдерді үлгіге қарап септеу 7.1.5.3 зат есімнің тәуелден уі, тәуелдік жалғаула ры 7.1.5.4 сан есім, сан есімнің анықтама сы 7.1.5.5 септік және	8.1.5.1 сан есімнің анықтама сын еске түсіру, мысал келтіру 8.1.5.2 есептік және реттік сан есімді ажырата білу 8.1.5.3 сын есімнің шырайла рын білу, ажырату 8.1.5.4 жай (әдемі), салыстыр малы шырай (әдемірек) 8.1.5.5 күшейтпе лі шырай, оның емлесі; 8.1.5.6	9.1.5.1 зат есімнің түрлері 9.1.5.2 өтілген жалғау турлерін мәтінне н табу, сөйлеу тәжіриб елерінде дұрыс пайдала ну 9.1.5.3 сын есімнің түрлері, олардың емлесі 9.1.5.4 есімдік: белгісізд ік, болымс ыздық, жалпыла у есімдікт ері 9.1.5.5 жинақт ық,	10.1.5.1 зат есімнің сөйлемде гі қызметін білу, сөйлем мүшесіне талдау 10.1.5.2 сөзжасам дағдылар ын бекіту, белсенді сөз қорында қолдану 10.1.5.3 сан есімнің емлесін, сөйлемде гі қызметін білу 10.1.5.4 сын есімнің түрлерін білу, шырайла рын ажырату,

	септік жалғауының аттары 5.1.5.5 етістік. анықтамасы, сұрақтары, дара (негізгі) және күрделі етістіктерді ажырату (тұр– тұрып қалды, кел – келіп қалды	мағынасы, сұрақтары 6.1.5.5 жай шырайдың анықтамасын білу, мысал келтіру 6.1.5.6 салыстырмалы шырайдың анықтамасын білу, мысалдар келтіру. білу, мысал келтіру, емлесін білу 6.1.5.7 негізгі және туындысын есім	реттік сан есімдерді ажырату, сұрақ қою (неше? нешінші?) 7.1.5.6 етістік, етістіктің анықтамасы	сілтеу, сұрау, өздік есімдіктер 8.1.5.7 болымды және болымсыз етістік 8.1.5.8 болымсыз етістіктің жасалуы. 8.1.5.9 етістіктің шақтары (өткен, осы, келер),сұрақтарын білу, ажырату 8.1.5.10 етістіктің жеке және көпше түрде жіктелу үлгісі	топтау, болжамдық, бөлшектік сан есімдер туралы түсінік беру 9.1.5.6 үстеу туралы түсінік 9.1.5.7 үстедің мағыналық топтары : мезгіл, мекен сын (бейне), мақсат, күшейткіш, себепсалдар үстеулері 9.1.5.8 шылау туралы түсінік, олардың мәні 9.1.5.9 мен (бен, пен) және да (де), та (те), ма (ме), ба	іс жүзінде қолдану 10.1.5.5 етістіктің түрлерін ажырата білу, мысалдар келтіру, іс жүзінде қолдану. 10.1.5.6 етістіктің шақтары н дұрыс қолдану, сұрақ қоя білу 10.1.5.7 есімдіктің түрлерін ажырата білу, мысалдар келтіру, талдай білу 10.1.5.8 үстедің түрлерін ажырата білу, ауызша сөйлеу тілінде қолдану 10.1.5.9 шылауларды қатыстыр
--	---	---	--	--	--	--

					(бе), па (пе), үші н, туралы, дейін (шейін) шылаул ары 9.1.5.10 шылаул ардың емлесі 9.1.5.11 одағай сөздер. олардың мағынасы мен емлесі мен танысу 9.1.5.12 еліктеу сөздер туралы түсінік	ып сөйлем құрау, ауызша және жазбаша түрде қолдану, емлесін білу 10.1.5.10 одағай сөзді қатыстырып сөйлемдер құрастыру, емлесін білу 10.1.5.11 еліктеу сөздерді қатыстырып сөйлемдер құру, емлесін білу, мәтіннен табу
1.6 Сөйлем	5.1.6.1 сөйлем мүшелері: тұрлаулы және тұрлаусыз мүшелері, олардың байланы	6.1.6.1 тұрлаусыз мүшелер, анықтауыш, пысықтауыш, толықтауыш 6.1.6.2 сөйлемнің дара	7.1.6.1 жай сөйлем, жайылма сөйлем 7.1.6.2 сөйлемнің тұрлаулы, тұрлаусыз	8.1.6.1 құрмалас сөйлемдер құрамындағы жай сөйлемдердің байланысу тәсілдерінің байқату	9.1.6.1 сөйлемнің тұрлаулы, тұрлаусыз мүшелері 9.1.6.2 бірыңғай	10.1.6.1 сөйлемнің түрлерін ажырату 10.1.6.2 әртүрлі сөйлем құрастыру, сөйлем мүшелеріне

	сы 5.1.6.2 жалаң және жайылма сөйлем, анықтамасы 5.1.6.3 жалаң мен жайылма сөйлемді ажырата білу	және күрделі мүшелері . сөйлемдерді сөйлем мүшелеріне талдауға жаттықтыру 6.1.6.3 сөйлемдегі сөздердің байланысына көңіл бөлу, білу	мүшелері 7.1.6.3 бірыңғай мүшелерінің интонациясы, тыныс белгілері 7.1.6.4 бірыңғай мүшелер мен сөйлем құрау, талдау 7.1.6.5 жай сөйлем мен құрмалас сөйлем 7.1.6.6 оларды өзара салыстыру, ерекшеліктерін байқату, меңгерту 7.1.6.6 үлгі және сызба бойынша сөйлем құрату 7.1.6.7 қаратпа және қыстырма сөз. олардың	8.1.6.2 салалас құрмалас сөйлемдер туралы түсінік 8.1.6.3 сабақтас құрмалас сөйлемдер туралы түсінік. олардың тыныс белгілері 8.1.6.4 төл сөз бен төлеу сөз, олардың тыныс белгілері	мүшелі сөйлемдер құрастыру 9.1.6.3 қаратпа сөйлем, олардың тыныс белгілері 9.1.6.4 құрмалас сөйлемнің тыныс белгілері 9.1.6.5 үлгі бойынша, өз бетінше сөйлем құрау 9.1.6.6 бірыңғай мүшелердің интонациясы, тыныс белгілері 9.1.6.7 сөйлем соңынан қойылатыны	талдау, тыныс белгілерін дұрыс қоя білу
--	---	--	--	---	--	--

			тыныс белгілері		белгілер і	
1.7 Байланыс тырып сөйлеу*	5.1.7.1 әр түрлі мәтін түрлерін аңғарту: әңгімеле у, сипаттау , талқыла у 5.1.7.2 сұрақ бойынш а сөйлем немесе әңгіме құрасты ру 5.1.7.5 әртүрлі тақырып бойынш а тірек сөздер пайдала на отырып әңгіме құру	6.1.7.1 ретсіз берілген сөздерден мәтінді ретімен қайта құру 6.1.7.2 басталған әңгімені жалғасты рып, аяқтау 6.1.7.3 сурет бойынша әңгімені жалғасты рып, аяқтау	7.1.7.1 саяхат кезінде көргенде рі туралы әңгіме құрау 7.1.7.2 оқыған шығарма лар бойынша пікір айтуға машықта ндырып, дәлелдей, қорытын ды жасай білуге үйрету 7.1.7.3 диалогтік сөйлеу тілін дамыту	8.1.7.1 дұрыс құрылмағ ан мәтінді қайта құру 8.1.7.2 басталған әңгімені жалғасты рып, аяқтау 8.1.7.3 тірек сөздер бойынша әңгіме құрау	9.1.7.1 оқыған кітаптар ынан білген, көрген, байқаға н мағлұма ттарды пайдала на отырып ойын жеткізу	10.1.7.1 мәтіндегі кейіпкерл ер, олардың іс- әрекеті, себеп- салдар бойынша (неге осылай болды?) сұрақтарғ а жауап беру, ойын жеткізу
1.8 Қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениеті н меңгеру	5.1.8.1 мектепт е, сыныпта , асханада өзін ұстау ережеле рін білу, орындау	6.1.8.1 мектепте, сыныпта, асханада өзін ұстау ережелері н білу, орындау	7.3.4.1 мектепте, сыныпта, асханада, көлікте, аулада өзін ұстау ережелері н білу, орындау	8.1.8.1 әртүрлі жағдайла рда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын	9.1.8.1 әртүрлі жағдайл арда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысы	10.1.8.1 әртүрлі жағдайла рда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын

	5.3.4.2 үлкенде рмен сөйлесу мәдениеті н білу			меңгеру	н меңгеру	меңгеру
--	--	--	--	---------	--------------	---------

2) оқылым:
2-кесте

Дағдылар	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Ақпаратты түсіну	5.2.1.1 мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну	6.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну	7.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау	8.2.1.1 мәтіннен негізгі, қосымша, детальді ақпаратты анықтау, түсіндіру	9.2.1.1 мәтін бойынша берілген ақпаратты интерпретациялау	10.2.1.1 сурет бойынша берілген ақпаратты интерпретациялау
2.2 Мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу	5.2.2.1 белгілі тақырып бойынша жұппен жұмыс тәсілі арқылы бір-біріне сұрақ қойып, жауап беру	6.2.2.1 мәтіннің мазмұны бойынша өзбетімен қарапайым және нақты сұрақ қою, сұраққа жауап беру	7.2.2.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру	8.2.2.1 мәтіннен негізгі ақпаратты анықтауға бағытталған нақтылау сұрақтарын құрастыру	9.2.2.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты анықтауға бағытталған нақтылау сұрақтарын құрастыру	10.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру
2.3 Мәтіннің жанрлық ерекшелігін	5.2.3.1 мұғалімнің көмегімен түрлі	6.2.3.1 хабарландыру, хат, жеделхат,	7.2.3.1 қолхат, өтініш, сауалнаманың	8.2.3.1 өмірбаян, жеделхат, сенімхат, арыздың	9.2.3.1 өзбетімен түрлі жанрдағы мәтіндерд	10.2.3.1 қазақша ауызекі сөйлеу этикеттер

ажырату	жанрдағы мәтіндерді ажырата білу (хабарлама, жарнама, хат), мазмұнын түсіну	жарнама нұсқаулықтың құрылым ы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату	құрылым ы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату	құрылым ы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату	і ажырата білу, мазмұнын түсіну	і мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату
2.4 Оқылым стратегияларын қолдану	5.2.4.1 мәтінді түсініп, дұрыс оқу 5.2.4.2 сөздерді тұтас дауыстап оқу 5.2.4.3 іштей оқу	6.2.4.1 дауыстап, түсініп оқу 6.2.4.2 іштей оқу	7.2.4.1 дауыстап, түсініп оқу 7.2.4.2 мәнерлеп оқу 7.2.4.3 жүгіртіп оқу 7.2.4.4 іштей оқу	8.2.4.1 дауыстап, түсініп оқу 8.2.4.2 мәнерлеп оқу 8.2.4.3 жүгіртіп оқу 8.2.4.4 іштей оқу	9.2.4.1 жүгіртіп оқу 9.2.4.2 іріктеп оқу 9.2.4.3 рөлге бөліп оқу	10.2.4.1 комментарий жасау 10.2.4.2 іріктеп оқу 10.2.4.3 талдап оқу
2.5 Өртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу	5.2.5.1 мұғалімнің көмегімен балалар энциклопедиясынан қажетті ақпаратты ала білу	6.2.5.1 мұғалімнің көмегімен энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу	7.2.5.1 мұғалімнің көмегімен энциклопедия, сөздіктерден қажетті ақпаратты алу	8.2.5.1 энциклопедия, сөздік, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты алу	9.2.5.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді алу	10.2.5.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдану

3) жазылым:
3-кесте

Дағдылар	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Жазу дағдыларын қалыптастыру	5.3.1.1 жазу техникасын жетілдіру 5.3.1.2 оқулықтағы жазба жұмыстарын орындай білу 5.3.1.3 дыбыспен әріпті сәйкестендіріп, сөйлем ішінде әріп таңбасын дұрыс жазу	6.3.1.1 «э, ф, ч, щ» дыбыстарына қатысты сөздердің жазылуын меңгеру 6.3.1.2 оқулықтағы жазба жұмыстарын орындай білу	7.3.1.1 сын есімді қолданып заттарға сипаттама жаза білу 7.3.1.2 қалтырылып кеткен әріптер мен сөздерді орнына қойып, сөздер мен сөйлемдерді көшіріп жазу 7.3.1.3 емле ережелерін сақтай отырып жатқа жазу	8.3.1.1 ережелерді сақтап жазу	9.3.1.1 шылаулар мен шылау тұлғалас қосымшалардың жазылуы. шылаулардың емлесі	10.3.1.1 пунктуациялық, орфографиялық нормаға сәйкес дұрыс жаза білу
3.2 Өртүрлі жазба жұмыстарын ұсыну	5.3.2.1 ретсіз берілген сөздерден сөйлем құрау 5.3.2.2	6.3.2.1 шағын мазмұндама жаза білу 6.3.2.2 сурет бойынша	7.3.2.1 мазмұндама жазу барысында пікір айтуға машықтандырып,	8.3.2.1 сөздерді өзгерте отырып шағын мазмұндама жазу 8.3.2.2	9.3.2.1 мазмұндама жазу 9.3.2.2 оқыған кітаптарынан білген,	10.3.2.1 мазмұндама жаза білу 10.3.2.2 шағын шығарма жаза білу

	мұғалім ұсынған жоспар бойынша мазмұндама жазу 5.3.2.3 сурет бойынша а әңгіме құрастыру, жазу 5.3.2.4 40-45 сөзден тұратын диктант жаза білу	а әңгіме жаза білу 6.3.2.3 45-50 сөзден тұратын диктант жаза білу	дәлелдей, қорытынды жасай білуге үйрету 7.3.2.2 оқыған шығармалар, сурет бойынша шығарма жазу 7.3.2.3 саяхат кезінде көргендері, алған әсерлері, іс-әрекеттері жайында шығарма жазу 7.3.2.4 50-55 сөзден тұратын диктант жаза білу	сурет бойынша шығарманы толықтырып жазу 8.3.2.3 тірек сөздер бойынша әңгіме құрау, жазу 8.3.2.4 саяхат кезінде көргендері, алған әсері, іс-әрекеттері жайында шығарма жазу 8.3.2.5 55-60 сөзден тұратын диктант жаза білу	көрген, байқаған мағлұматтарды пайдалана отырып творчестволық шығарма жазу 9.3.2.3 60-65 сөзден тұратын диктант жаза білу	10.3.2.3 70-80 сөзден тұратын диктант жаза білу
3.3 Іскерлік хат жазу	5.3.3.1 туыстарына, достарына хат жазу, конвертке мекенжайын дұрыс жазу 5.3.3.2	6.3.3.1 іс-қағаздарды (хабарландыру, жұмысқа алу өтініші, жеделхат) жазуға, түбіртек	7.3.3.1 іс-қағаздарды: қолхат, өтініш, сауалнама, өмірбаян толтыруға үйрету	8.3.3.1 іс-қағаздарды: хабарландыру, жұмысқа алу өтініші, жеделхат, өмірбаян, қолхат, сенімхат жазуға,	9.3.3.1 іс-қағаздарды: жұмысқа орналасуға байланысты қағаздар (өтініші, өмірбаян, қолхат)	10.3.3.1 өмірбаян, қолхат, өтініш, арыз, құттықтау, түбіртек толтыру

	іс-қағаздар үлгілері мен (өтініш, өмірбаяны) таныстыру	(суға, телефонға, газға) толтыруға жаттықтыру		түбіртек (суға, телефонға, газға) толтыруға жаттықтыру	жаза білу	
--	--	---	--	--	-----------	--

4) тілдік нормаларды қолдану:
4-кесте

Дағдылар	Оқу мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Орфографиялық нормаларды сақтау	5.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын атаулардың орфографиялық нормаға сай жазу	6.4.1.1 түбір сөздегі дауысты және дауыссыз сөздердің жазылуын тексере білу	7.4.1.1. қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу	8.4.1.1 қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу	9.4.1.1 жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу	10.4.1.1 тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу
4.2 Орфоэпиялық нормаларды сақтау	5.4.2.1 екпіннің түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану	6.4.2.1 екпіннің түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану	7.4.2.1 екпіннің түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану	8.4.2.1 сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану	9.4.2.1 сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану	10.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр,

						қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
4.3 Пунктуац иялық нормалар ды сақтау	5.4.3.1 сөйлем түрлерін айтылу мақсаты на қарай ажырату және сәйкес тыныс белгілер ін (нүкте, сұрақ, леп белгісі) қолдану	6.4.3.1 сөйлем түрлерін айтылу мақсаты на қарай ажырату және сәйкес тыныс белгілер ін қолдану	7.4.3.1 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілері н дұрыс қолдану	8.4.3.1 қазақ тіліндегі тыныс белгілері нің түрлері мен қызметін (даралау шы) түсіну, дұрыс қолдану	9.4.3.1 сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылат ын тыныс белгілері н дұрыс қолдану	10.4.3.1 сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылат ын тыныс белгілері н дұрыс қолдану

Ескерту: байланыстырып сөйлеуге дағдыландыру жаттығулары қазақ тілі сабақтарында үнемі өткізіледі.

33. Осы Бағдарлама жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған 5-10 сыныптары үшін «Қазақ тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

